

AERIAL ARCHAEOLOGY AND REMOTE SENSING FROM THE BALTIC TO THE ADRIATIC

Czajlik Zoltán – Bődöcs András (szerk.)

SIMON BENCE¹

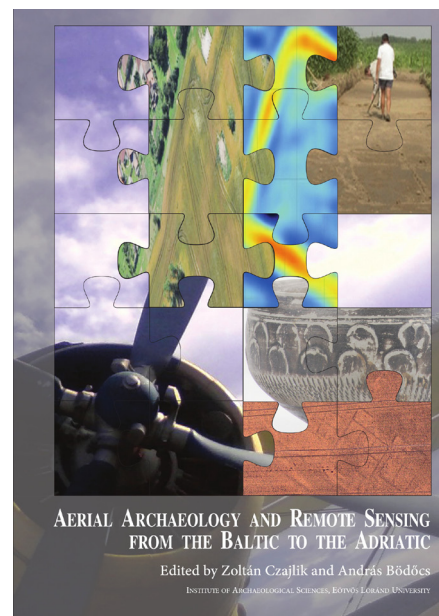
Az 1980-ban Nagy-Britanniában alakult AARG (Aerial Archaeology Research Group) elsőként 1996-ban szervezett Magyarországon régészeti célú légifényképezéssel kapcsolatos fórumot. Napjainkra a kutatócsoport a növekvő érdeklődésnek köszönhetően már évente rendez konferenciát. A szervezet Poznań után 2012 őszén az ELTE BTK Régészettudományi Intézetének szervezésében tartotta szakmai összejövetelét.

A konferencia előadásaiból válogatott értekezéseket tematikusan két szekcióba sorolták: a kötet első részében a légirégészet és a távérzékelés módszertanába betekintő cikkek, a második részben pedig a régészeti korokat érintő esettanulmányok kaptak helyet. A tanulmányok szerzői brit, francia, horvát, lengyel, magyar, román és szlovén kutatók. A módszertani szekcióban főként a külföldi, míg az esettanulmányok között inkább a magyar kutatók munkái szerepelnek.

A kötet első és egyetlen francia nyelvű cikkével a szerkesztők és a szerző, Alexandra Cordier (a bourgogne-i egyetem kutatója), a rendszerváltást követő régészeti célú légi fényképezést Magyarországon is meghonosító René Goguey alezredes előtt tisztelegnek. A tanulmány többek között a társszerzőként jegyzett Goguey munkásságának irányából vázolja a régészeti légifotózás nemzetközi és magyar történetét, különös tekintettel a technikai háttérre.

A méltó felütés után a horvát Velebit hegységtől Magyarországon és Szlovénián keresztül jutunk Észak-Lengyelország Suwałki tartományába. A módszertani részben többek között a légi fényképezés és távérzékelés régészeti lelőhely-felderítésben játszott szerepéről és problémáiról esik szó. Példaként említhető Czajlik Zoltán és Holl Balázs tanulmánya, amelyben a Nagyberki-Szalacska lelőhely légifotóiról megismert, vaskori halmos temetkezések elterjedését vizsgálják az archív és új felvételeken, valamint a matematikából ismert „fuzzy logic” (elmosódott halmazok logikája) alkalmazásával.

Három olyan cikk került a kötetbe, amely a régészeti lelőhely-felderítés szempontjából számos területen hasznosítható légi lézerszkeneléses (LiDAR v. ALS) technikát tárgyalja. Két tanulmány lengyelországi példákon keresztül mutatja be az ALS régészeti célú alkalmazását a vegetáció és a domborzat miatt nehezen megközelíthető tájegységeken. Miután viszonylag új technikáról van szó, a szerzők a módszer korai

*Aerial Archaeology and Remote Sensing
from the Baltic to the Adriatic*

Szerkesztette:
Czajlik Zoltán és Bődöcs András

Selected Papers of the Annual Conference
of the Aerial Archaeology Research
Group,
13th–15th September 2012, Budapest,
Hungary

Budapest, L'Harmattan, 2013

Nyelv: angol, francia

Puhafedeles

Terjedelem: 134 oldal, színes és
fekete-fehér képekkel

ISBN 978-963-7343-95-7

¹ PhD-hallgató (ELTE BTK Régészettudományi Intézet)

„gyermekbetegségeire” is kitérnek. Dimitrij Mlekuž szlovén kutató pedig LiDAR képek alapján kirajzolódó hegyvidéki mélyutak tájrégészeti értelmezésébe nyújt betekintést igen szemléletes módon.

A módszertani szekciót a régészeti korokra bontott esettanulmányok követik, amelyek számos értékes adattal szolgálnak annak ellenére, hogy néhány esetben a légifotózás, illetve a távérzékelési módszerek kevesebb hangsúlyt kaptak. Ezt azonban helyrebillenti, hogy az alkalmazott egyéb roncsolásmentes terepi módszerek (terepbejárás, georégészeti módszerek stb.) között eredményei a kötet címében szereplő módszerek ellenőrzésére, illetve azoknak újabb adatokkal való kiegészítésére szolgáltak.

Bertók Gábor és Gáti Csilla a neolitik Lengyeli-kultúra Baranya megyei, árokrendszerrel körbevett településeinek kutatási eredményeit összegzik, a légifotók mellett a magnetométeres felméréseket is említve. Perkáta-Forrás-dűlő bronzkori vatyá telepe kapcsán négy szerző számol be közös írásában az ALS segítségével készített domborzati modellel támogatott georégészeti kutatásokról és az azok során nyert információkról.

Az őskort a római kori szekció követi. Ezekből az esettanulmányokból is kiderül, hogy az „*airborne*” lelőhely-felderítési technikák információit hasznos összevetni a felszínen végzett kutatások eredményeivel. Erre jó példa a *Savariához* (Szombathely) kapcsolható ókori kataszterrendszer kutatása, amelyhez Bődöcs András szolgál újabb adatokkal a terepbejárásoknak, térinformatikai elemzéseknek, illetve légifotóknak köszönhetően.

A római kori városoknál maradva, Florin Fodorean tanulmánya a ma Romániában található Potaissáról leginkább településtopográfiai értekezésként határozható meg. A *Brigetio* (Komárom-Szőny) légifényképezéssel kutatott *canabae*jéről (katonaváros) és táboráról Rupnik László és Czajlik Zoltán által írt tanulmány a kutatás aktuális állását tükrözi, településtopográfiai szempontból igen értékes térképekkel.

A városból a vidék felé haladva, Szabó Máté hasonlóan fontos alaprajzi adatokat közöl a Baranya megyei Cserdi közelében azonosított későrómai villáról. A „robokopterről” is fotózott villa kontúrjai a növényi jeleknek köszönhetően jól kirajzolódtak, és a fotók alkalmasak voltak az elpusztult épületek funkcionális elkülönítésére is.

A középkori szekcióban két tanulmány kapott helyet. Az Árpád-kori földvárak kapcsán Miklós Zsuzsa főként a módszertani elemekre koncentrált, míg Sófalvi András a kötetet záró cikkében az erdélyi sáncok azonosításával és keltezésével foglalkozik.

A fekete-fehér képekkel, illetve színes képtáblákkal gazdagon illusztrált kötet összességében egy konferencia sikeres végeredménye, amely új szemszögből mutatja be a légifotózás és távérzékelés módszertanát és alkalmazását: a régészeti gyakorlaton keresztül. A „légből kapott” információk ugyanis soha nem járnak egyedül, azokat minden esetben szükséges felszíni terepmunkával hitelesíteni, pontosítani.